2024/2374

10.10.2024

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOON (EL) 2024/2374,

11. aprill 2024,

tähelepanekutega, mis on Euroopa Lennuliikluse Uue Põlvkonna Juhtimissüsteemi (SESAR) Arendava Kolmanda Ühisettevõtte 2022. aasta eelarve täitmisele heakskiidu andmist käsitleva otsuse lahutamatu osa

EUROOPA PARLAMENT,

— võttes arvesse oma otsust Euroopa Lennuliikluse Uue Põlvkonna Juhtimissüsteemi (SESAR) Arendava Kolmanda Ühisettevõtte 2022. aasta eelarve täitmisele heakskiidu andmise kohta,

— võttes arvesse kodukorra artiklit 100 ja V lisa,

— võttes arvesse transpordi- ja turismikomisjoni arvamust,

— võttes arvesse eelarvekontrollikomisjoni raportit (A9-0094/2024),

A. arvestades, et Brüsselis asuv Euroopa Lennuliikluse Uue Põlvkonna Juhtimissüsteemi (SESAR) Arendav Kolmas Ühisettevõte (SESAR 3) (edaspidi „ühisettevõte“) asutati 2021. aasta novembris programmi „Euroopa horisont“ raames ajavahemikuks, mis lõppeb 31. detsembril 2031; ([1]) märgib, et ühisettevõttega SESAR 3 asendati 2007. aasta veebruaris teadusuuringute seitsmenda raamprogrammi raames kaheksaks aastaks loodud ühisettevõte SESAR ([2]) (SESAR 1) ning ta on selle õigusjärglane. Ühisettevõtte tegevusaega pikendati 2014. aasta juunis, et jätkata tegevust programmi „Horisont 2020“ raames kuni 31. detsembrini 2024; ([3])

B. arvestades, et ühisettevõte on avaliku ja erasektori partnerlus, mille eesmärk on arendada Euroopa lennuliikluse moderniseeritud korraldust ning kiirendada teadusuuringute ja innovatsiooni kaudu digitaalse Euroopa taeva elluviimist; arvestades, et selle asutajaliikmed on liit, keda esindab komisjon, Euroopa Lennuliikluse Ohutuse Organisatsioon (Eurocontrol) ja rohkem kui 50 organisatsiooni, mis hõlmavad kogu lennunduse väärtusahelat, alates lennujaamadest, kõigi kategooriate õhuruumi kasutajatest, aeronavigatsiooniteenuste osutajatest, mehitamata õhusõidukite käitajatest ja teenuseosutajatest tootmissektori ja teadusringkondadeni välja;

C. arvestades, et läbipaistvuse suurendamiseks peaksid kõik ühisettevõtted avaldama oma raamatupidamise aastaaruandes asjakohase teabe liikmete osamaksete kohta programmide tasandil; arvestades, et ühisettevõtted peaksid iga programmi kohta, milles nad osalevad, esitama liikmete kategooriate kaupa kuni aasta lõpuni kogu asjakohase teabe, sealhulgas vastava programmi jaoks seatud õigusnormidest tuleneva toetuse eesmärgid, saadud toetused ja juriidilised kohustused; arvestades, et ühisettevõte peaks jätkama läbipaistvuse parandamist;

Üldine taust

1. märgib konsolideeritud iga-aastase tegevusaruande ([4]) põhjal, et programm „Digitaalne Euroopa taevas“ algas 2022. aastal mitmeaastase tööprogrammi ja esimese kaks korda aastas toimuva tööprogrammi heakskiitmisega ning programmi „Euroopa horisont“ raames käivitati kaks esimest konkurssi 1) ettevalmistavateks ja rakendusuuringuteks ning 2) innovatsiooni ja turuleviimise kiirendamiseks; märgib, et 127 projektiettepanekust valiti välja 48 projektiettepanekut, mille koguinvesteering on 350 miljonit eurot;

2. väljendab heameelt ühisettevõtte panuse üle Venemaa Ukraina-vastasele ebaseaduslikule ja põhjendamatule agressioonisõjale reageerimisel, kuna see mõjutas mõningaid liiklusvooge, mistõttu oli vaja kohandada ühisettevõtte lennujuhtimistegevust, mis suurendas vajadust lennujuhtide järele;

([1]) Nõukogu 19. novembri 2021. aasta määrus (EL) 2021/2085, millega luuakse ühisettevõtted programmi „Euroopa horisont“ raames ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 219/2007, (EL) nr 557/2014, (EL) nr 558/2014, (EL) nr 559/2014, (EL) nr 560/2014, (EL) nr 561/2014 ja (EL) nr 642/2014 (ELT L 427, 30.11.2021, lk 17).

([2]) Nõukogu 27. veebruari 2007. aasta määrus (EÜ) nr 219/2007 ühisettevõtte loomise kohta Euroopa lennuliikluse uue põlvkonna juhtimissüsteemi (SESAR) väljaarendamiseks (ELT L 64, 2.3.2007, lk 1).

([3]) Nõukogu 16. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 721/2014, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 219/2007 ühisettevõtte loomise kohta Euroopa lennuliikluse uue põlvkonna juhtimissüsteemi (SESAR) väljaarendamiseks seoses ühisettevõtte tegevusaja pikendamisega aastani 2024 (ELT L 192, 1.7.2014, lk 1).

([4]) https://www.sesarju.eu/node/4509.

3. märgib, et 2022. aastal tegi ühisettevõte edusamme programmi SESAR 2020 teadus- ja innovatsioonitegevuse lõpuleviimisel, võimaldades samal ajal ühisettevõtte SESAR 3 uue partnerluse täielikku toimimist ning digitaalse Euroopa taeva teadus- ja innovatsiooniprogrammi käivitamist;

4. märgib ka, et välja töötatud meetmed annavad olulise panuse Euroopa Komisjoni strateegilistesse prioriteetidesse ja algatustesse, milleks on ühtne Euroopa taevas, Euroopa roheline kokkulepe ja digiajastule vastav Euroopa;

Eelarve haldamine ja finantsjuhtimine

5. väljendab heameelt ühisettevõtte panuse üle Venemaa Ukraina-vastasele ebaseaduslikule ja põhjendamatule agressioonisõjale reageerimisel, kuna see mõjutas mõningaid liiklusvooge, mistõttu oli vaja kohandada ühisettevõtte lennujuhtimistegevust, mis suurendas vajadust lennujuhtide järele;

6. märgib, et 2022. aastal oli kasutatav eelarve ([5]) maksete assigneeringutena 146,9 miljonit eurot (2021. aastal 69,9 miljonit eurot) ja kulukohustuste assigneeringutena 158,8 miljonit eurot (2021. aastal 34,8 miljonit eurot);

7. märgib, et muudatused ühisettevõtte eelarve suuruses sõltuvad suuresti mitmeaastaste teadus- ja innovatsiooniprogrammide rakendusetapist; märgib, et 2022. aastal alustas ühisettevõte programmi „Euroopa horisont“ rakendamist, mistõttu sisaldab 2022. aasta eelarve esimeste programmi „Euroopa horisont“ 2022. aastaks kavandatud projektikonkursside kulukohustuste eelarvet ja sellega seotud eelmaksete makse-eelarvet;

8. märgib, et ühisettevõtte juhatus võttis 2022. aasta eelarve vastu 2021. aasta detsembris ning selle otsusega kiideti heaks mõned üleminekuelemendid, mis on seotud ühisettevõtte 2021. ja 2022. aasta tööprogrammi, eelarve, ametikohtade loetelu ja hankekavaga; märgib, et 2022. aasta eelarvet muudeti 2022. aasta oktoobris kaks korda ja kolmas muudatus tehti 2022. aasta detsembris; ([6])

9. võtab kontrollikoja aruande põhjal teadmiseks, et ühisettevõtte 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes liikmekategooriate (liit, erasektori liikmed ja Eurocontrol) kohta kajastatud osamaksude summad erinevad üksteisest märkimisväärselt; märgib, et selle põhjuseks on asjaolu, et liidu rahaline toetus kinnitatakse ja seda arvestatakse siis, kui see ühisettevõttele projekti rakendamise alguses välja makstakse, kuid liikmete mitterahalist sissemakset kajastatakse alles pärast projekti rakendamiseks tehtud ja deklareeritud kulude kinnitamist;

10. võtab teadmiseks, et ühelt poolt rahalise toetuse arvestatud summa ning teiselt poolt mitterahaliste sissemaksete vahet tuleks käsitleda nii, et antakse teavet ühisettevõtte liikmete juriidiliste kohustuste kohta aasta lõpu seisuga (allkirjastatud toetuslepingud ja lepingud);

11. märgib seoses programmi „Horisont 2020“ rakendamisega, et 2022. aasta lõpu seisuga oli ühisettevõte täielikult kulukohustustega sidunud ELi maksimaalse tegevustoetuse (555,8 miljonit eurot) programmi raames allkirjastatud toetuslepingute jaoks ning sellest kulukohustustega seotud summast ligikaudu 65,7 miljonit eurot (ehk 11,8 %) tuleb lähiaastatel välja maksta välja veel lõpule viimata projektide ja lepingute jaoks; märgib ühtlasi, et erasektori liikmed olid võtnud juriidilise kohustuse teha kogu mitterahaline sissemakse summas 280 miljonit eurot, mis on määratletud eesmärgina tööstusharu liikmesuse lepingus, ning et 2022. aasta lõpuks teatasid tööstusharu liikmed selle eesmärgi täitmisest 278,5 miljoni euro ulatuses (ehk 99,5 %); märgib lisaks, et Eurocontrol kattis täies ulatuses kulukohustustega kahepoolses lepingus sätestatud 467 miljoni euro suuruse toetuse põhitegevusele ning et 2022. aasta lõpus teatas ta selle kohustuse täitmisest 313,6 miljoni euro (ehk 67 % eesmärgist) ulatuses;

12. märgib, et programmi „Horisont 2020“ tegevuse jaoks ei saanud ühisettevõte uusi põhitegevustega seotud kulukohustusi, kuna ta oli oma viimase projektikonkursi lõpule viinud 2020. aasta lõpuks; märgib, et ühisettevõtte 2022. aasta tegevuseelarve täitmise määr oli märkimisväärselt madalam kui varasematel aastatel (2022. aastal 54 % – 2021. aastal 93 %), kuna toetusesaajatel tekkisid COVID-19 kriisi ja Ukraina-vastase agressioonisõja tõttu suurenevad kulud ja rakendusprobleemid; märgib seega, et enamiku programmi „Horisont 2020“ projektide kestust tuli pikendada ja lõppmaksed edasi lükata 2023. aastasse;

([5]) See sisaldab eelmiste aastate kasutamata assigneeringuid, mis on kantud uuesti 2022. aasta eelarvesse, sihtotstarbelisi tulusid ja järgmisse aastasse ümberjaotamisi.

([6]) Iga-aastane konsolideeritud tegevusaruanne (lk 59).

13. märgib, et programmi „Euroopa horisont“ 2022. aasta assigneeringud kasutati täielikult ära 2022. aasta aprillis algatatud kahe esimese toetusvooru jaoks; märgib, et komisjon tegi 2022. aastal nende projektide rakendamiseks rahalise sissemakse suurusega 83,5 miljonit eurot; märgib siiski, et kuna hindamisetapp ei olnud aasta lõpuks siiski lõppenud, saab rahalisi sissemakseid kasutada alles 2023. aasta esimesel poolel, kui toetuslepingud on allkirjastatud ja saab teha nendega seotud eelmakseid;

14. väljendab heameelt asjaolu üle, et ühisettevõte jätkas 71 ettevalmistavate, rakendus- ja valideerimisuuringute projekti haldamist, milles osalevad 300 eri toetusesaajat, kellest ligi 20 % on VKEd, 17 % kõrgharidusasutused ja 9 % teadusasutused; tuletab meelde, et ühisettevõte loob VKEdele uusi võimalusi;

15. märgib, et 2022. aastal jätkas ühisettevõte partnerluse tugevdamist Euroopa Liidu Lennundusohutusametiga (EASA), et edendada koostööd ametiga teenustaseme kokkuleppe raames ning teha EASA-le ülesandeks osutada teenuseid lennuliikluse korraldamise või aeronavigatsiooniteenuste valdkonnas, sealhulgas ühtse Euroopa taeva algatuse rakendamine; rõhutab, kui tähtis on jätkata ühtse Euroopa taeva arendamist;

16. võtab teadmiseks 2022. aasta 107,2 miljoni euro suuruse ülejäägi, mis tuleneb ühtse alusakti hilisest vastuvõtmisest;

17. rõhutab ühisettevõtte tähtsust programmi „Digitaalne Euroopa taevas“ eesmärkide saavutamisel, mille tulemusena valiti välja 48 projekti, sealhulgas käivitati viis digitaalse taeva näidisprojekti, mille koguinvesteering on 350 miljonit eurot; väljendab heameelt alates 2011. aastast toimunud tiheda dialoogi üle ühisettevõtte ja Euroopa Kaitseagentuuri (EDA) vahel sõjalistes küsimustes ja panuse üle programmi „Digitaalne Euroopa taevas“; märgib, et EDA on nüüd peamine ühenduslüli ühelt poolt programmi „Digitaalne Euroopa taevas“ ning teiselt poolt sõjalise lennunduse ja lennuliikluse korraldamise vahel ning vastutab sõjaliste seisukohtade koordineerimise eest seoses ühtse Euroopa taeva ja SESARiga;

Haldus- ja kontrollisüsteemid

18. märgib, et programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ kulude järelauditeid tegi komisjoni teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraadi ühine audititalitus; märgib, et programmi „Horisont 2020“ kulude (tasaarvestused ja lõppmaksed) kohta teatas ühisettevõte, et esinduslik veamäär on 2,4 % ja allesjäänud veamäär 1,8 %; ([7]) märgib, et programmi „Euroopa horisont“ järelauditit ei ole veel tehtud, sest esimesed vahemaksed tehakse eeldatavasti alles 2024. aastal;

19. märgib, et ühisettevõtte maksete kontrollimehhanismide hindamiseks auditeeris kontrollikoda programmi „Horisont 2020“ raames 2022. aastal lõplike toetusesaajate tasandil tehtud maksete juhuvalimit; ([8]) märgib lisaks, et kontrollikoda ei leidnud valimisse kaasatud ühisettevõtte toetusesaajate juures tõsiseid kvantifitseeritavaid vigu; märgib siiski, et ühel juhul teatas kontrollikoda süsteemsest probleemist, mis tulenes toetusesaaja deklareeritud rahastamiskõlbmatutest kuludest, mis puudutasid vahefinantsaruannetega seotud mittekohustuslikke tõendeid finantsaruannete kohta;

20. märgib, et kontrollikoda leidis, et pooltel ühisettevõtetel, sealhulgas SESAR 3-l puudus struktureeritud riskipõhine käsitlus programmi „Horisont 2020“ toetuste eelkontrollimiseks;

21. tuletab meelde, et ühisettevõtete finantseeskirjade artikli 21 kohaselt on eelkontrollide eesmärk vältida vigu ja õigusnormide rikkumisi enne tegevuse heakskiitmist ning maandada eesmärkide saavutamata jätmise riske;

22. märgib sellega seoses, et SESARi puhul leidis kontrollikoda sisedokumentide läbivaatamise ja ühisettevõtte töötajatega peetud vestluste põhjal, et ühisettevõtte riskiseire käsitlusviisis võeti 2022. aasta lõpus arvesse ainult toetusesaajaid, keda oli auditeeritud tagantjärele (põhiliselt kõige suurema toetuse saajad); märgib lisaks, et seetõttu jäeti riskihindamisest välja nii varem auditeerimata kui ka uued potentsiaalselt riskantsed toetusesaajad;

([7]) Aasta konsolideeritud tegevusaruanne, peatükk 4.1.1.2.3.

([8]) Toetusesaajate juures kontrollitud toetustega seotud maksetehingute puhul on kvantifitseeritavate vigade aruandluskünnis 1 % auditeeritud kuludest.

23. märgib ühtlasi, et ühisettevõte ei hinnanud riske projekti tasandil;

24. nõuab, et ühisettevõte tõhustaks oma eelkontrollide riskiseire käsitlusviisi, et teha kindlaks potentsiaalselt riskantsed toetusesaajad, kes ei kuulu praegu andmekogumisse (nt toetusesaajad, kellele ei ole kunagi järelauditit tehtud, ja uued toetusesaajad) ja riskantsed projektid.

25. nõuab, et ühisettevõte tegeleks puudustega tugevdatud järelevalvevahendi kasutamisel; ([9]) tuletab sellega seoses meelde, et see vahend on loodud selleks, et aidata suunata eelkontrollid projekti või toetusesaajate jaoks kõige olulisemaks peetavate riskide hindamiseks, mis võimaldab ametnikul projekti rakendamise ajal igal hetkel registreerida tuvastatud olulised riskid ning jälgida vastavaid järelevalve- ja riskimaandamismeetmeid;

26. märgib, et töövahendi tulemuslikuks ja tõhusaks kasutamiseks peaksid ametnikud määrama tugevdatud seiremeetme sihipäraseks lõpuleviimiseks kindlaks asjakohase ja saavutatava tähtaja; märgib siiski, et ühisettevõtte puhul jäeti pärast kindlaksmääratud tähtaja möödumist tugevdatud seiret nõudev märge uuendamata või maha võtmata ja et ametnik jättis riski pärast kontrollimeetmete rakendamist ümber hindamata;

27. nõustub kontrollikojaga, et ühisettevõte peaks tagama, et kõigi tugevdatud seiremeetmetega kaasneksid konkreetsed kontrollimeetmed, mis on suunatud tuvastatud riskidele, ning et hiljem kontrollitaks kindlaksmääratud tähtaja jooksul nende tulemuslikkust;

28. märgib, et kontrollikoja hinnangu kohaselt on programmi „Euroopa horisont“ raames muutunud olulisemaks, et ühisettevõtted rakendaksid oma konkreetset riskipõhist lähenemisviisi toetuste haldamisele;

29. rõhutab, et ühisettevõtte toetusesaaja või projektistruktuur muutub programmi „Euroopa horisont“ raames märkimisväärselt, näiteks suureneb VKEde, uustulnukate ja suuremate konsortsiumide arv, samuti kehtib nõue kasutada programmi „Euroopa horisont“ tegevuste puhul üksnes avatud hankemenetlusi, ning seetõttu ei pruugi varasemates programmides kindlaks tehtud riskitegurid olla enam asjakohased ja võivad ilmneda uued riskitegurid;

30. nõustub kontrollikojaga, et need muudatused toovad esile, kui oluline on, et ühisettevõte rakendaks või kohandaks oma konkreetset riskipõhist lähenemisviisi vastavalt toetuste haldamisele;

31. väljendab heameelt ühisettevõtte võetud kohustuse üle tegeleda programmi „Euroopa horisont“ raamistikust tulenevate uute riskiteguritega ja kohandada oma uut riskipõhist lähenemisviisi eelkontrollidele ning võtta kasutusele uued riskipõhised vahendid riskide hindamiseks projekti tasandil ja uustulnukate osas; kutsub ühisettevõtet üles esitama teavet selle tegevuse kohta oma 2023. aasta tegevusaruandes;

Hanked ja personal

32. märgib, et ühisettevõte keskendus oma tegevuse intensiivistamise tõttu tegevusassigneeringutega kaetud olemasolevate lepingute haldamisele ja konkreetsete programmijuhtimisteenuste pakkujate valimisele ning seetõttu otsustas ühisettevõte viia mõne tegevushanke esialgsed kuupäevad 2023. aasta esimesse kvartalisse;

33. märgib, et ühisettevõtte 2022. aastaks heaks kiidetud ametikohtade loetelu kohaselt on lubatud 37 ajutist töötajat, üks lepinguline töötaja ja kaks lähetatud riiklikku eksperti, nagu on sätestatud Euroopa Liidu iga-aastase üldeelarve Euroopa Komisjoni jaos;

([9]) Komisjoni teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraadi ühise rakenduskeskuse koostatud programmi „Horisont 2020“ eelkontrolle käsitlevate suuniste punktis 3.2.2 (tugevdatud järelevalve kohta) märgitakse, et tugevdatud järelevalvevahendiga toetatakse toetustega tegelevaid ametnikke (projekti vastutavad ametnikud, finantsametnikud ja õigusametnikud) projektide või toetusesaajatega seotud riskide hindamisel.

34. märgib, et inimressursi tulemuslik jagamine oli 2022. aastal jätkuvalt ühisettevõtte prioriteet ning lisaks sellele, et tagada eraldatud personali võimalikult säästlik, tõhus ja tulemuslik kasutamine, keskenduti töötajate erialasele ja karjäärialasele arengule;

35. märgib, et 2022. aasta lõpus oli vabade ametikohtade määr 8,1 %; võtab iga-aastase konsolideeritud tegevusaruande põhjal teadmiseks, et kuna ühisettevõtte ametikohtade loetelus on ainult 37 ajutise töötaja ametikohta, suurendab iga ajutise töötaja lahkumine asjaomast vabade ametikohtade määra 2,7 %;

36. märgib, et 2022. aastal võeti kasutusele Sysperi töökohtade teabesüsteemi moodul; võtab iga-aastase konsolideeritud tegevusaruande põhjal teadmiseks, et ühisettevõte viib 2023. aastal lõpule Sysperi personalijuhtimise süsteemi kasutuselevõtu;

37. märgib, et soolise ja geograafilise tasakaalu osas oli ühisettevõte jätkuvalt pühendunud sellele, et tagada stabiilsus üldise tasakaalu osas, ning märgib, et 2022. aasta lõpus olid 37 töötajast 59 % naised ja 41 % mehed, kusjuures esindatud oli 15 rahvust;

Eelmiste aastate tähelepanekute täitmise kontroll

38. märgib, et ühisettevõtete iga-aastastes eriaruannetes esitatud tähelepanekud ei ole tegelikult kontrollikoja „ajastatud soovitused“; märgib, et kontrollikoda võtab nende tähelepanekute suhtes igal aastal järelmeetmeid, hinnates nende staatust kui „avatud“ või „suletud“;

39. väljendab heameelt, et ühisettevõte on võtnud parandusmeetmeid vastuseks kontrollikoja 2021. aastal avaldatud tähelepanekule.